

Öt évvel ezelőtt távozott a földi létből a Bokor Közösség igen határozott, olykor feszültségeket is támasztó, de kétségtelenül egyik legszínesebb, legeredetibb és leghatékonyabb egyénisége, **Dombi Ferenc** nyugalmazott plébános, akiben a Hang Közösség tagjai ihlető alapítójukat tisztelik. Alábbi írásával emlékezünk rá.

Az emberi Krisztus

Embernek lenni olyan nehéz, hogy eddig még csak Istennek sikerült. Pilátus sugalmazott szöveget mondott, mikor Jézusra mutatva mondotta: „Íme, az Ember!” Senki másra nem mondhatta volna. Sem a farizeusokra, sem a papokra, sem a katonákra, sem a tömegre. Magára mutatva sem mondhatta volna. Egyedül Jézusra mondhatta: „Íme, az Ember!” Ha pedig Jézus valóban a legemberibb ember, vagyis Isten legtökéletesebb emberi példánya, akkor a hozzá tartozásnak feltétlenül az egyre emberibbé válás kell, hogy a jellemzője legyen.

Emberré válni annyit jelent, hogy azzá kell lenni, amivé, amire Isten teremtett. Isten arra teremtett, hogy birtokoljuk a legfőbb jót, tehát Őt magát, egyre teljesebben, s ebben véglegesítjük magunkat. Ez életünk értelme, ez a boldogság. Mert a boldogság nem más, mint a jó birtoklása – az elvesztés félelme nélkül. Tehát a legnagyobb jó birtoklása, Isten egyre teljesebb birtoklása teszi az embert egyre emberibbé.

Általában minden embernek két Istene van. Az egyik, aki teremtette, a másik, akit ő teremtett. Az ember által teremtett isten pszichikailag közelebb áll az emberhez, mint a teremtő Isten, mert saját produktumát az ember nagyon közelinek érzi magához. – Egy kőművessel mentem végig a minap Fehérvár utcáin. Bármiről beszélgettünk, ha olyan házhoz értünk, amelyen dolgozott valaha, azonnal félbeszakított: „Tetszik látni, ezt is én csináltam..., azon is dolgoztam...” Igen, hozzátartozik az emberhez, hogy az őálta alkotott isten képe képes eltakarni, leárménykolni azt az Istent, aki az embert saját képére és hasonlatosságára teremtette.

Bizony, mindenkinek át kell esnie három csalódáson addig, míg végérvényesen Isten színe látására nem jut. Az első: csalódnunk kell önmagunkban. Nem vagyunk olyan jók, mint magunkról elképzeltük. Sőt! Önerőnkől nem is tudunk soha olyanná válni. Vagyis: el kell fogadnunk önmagunkat olyannak, amilyenek vagyunk. Ez az áldozat első foka. A másik: csalódnunk kell embertársainkban. Ők nem olyan rosszak, mint mi elképzeltük róluk. Mert hogy mit örö-

költek, hogy milyen hatások érték őket elmúlt életük folyamán, hogy hogyan működött együtt akaratuk az eddig kapott isteni kegyelemmel, ezeket soha nem láthatjuk át. Tehát el kell fogadnunk az embereket is olyanoknak, amilyenek. Ez az alázat második foka. Ahogy nő bennünk az empátia, a másik ember helyzetébe való beleélés, úgy kezdjük visszaszerzeni hitünket az emberben. De a legnagyobb csalódás a harmadik, amelyen át kell esnie annak, aki nem akar leállni: csalódnunk kell Istenben, rá kell jönnünk, hogy Ő egészen más, mint mi gondoltuk.

Aquinói Szent Tamásnál jobban nagyon kevesen írtak Istenről. De amikor egy nagy élményben részesült, egy nagy kegyelemben, amely által jobban rásejthetett az igaz Istenre, többé nem volt bátorsága tollat venni kezébe, hogy Istenről írjon. „Szalmának” nevezte egész addigi művét, a Summát, amit addig írt, amiről maga Isten mondotta neki egy látomásban: „Jól írtál rólam, Tamás!” Hogyan nevezhette hát ő „szalmának” azt, amit maga Isten dicsérettel látott el? Úgy, hogy Isten azt mondta neki: „jól írtál”, és nem azt, hogy „jót írtál”. A szándéka volt dicsérendő. Tamás csalódott addigi istenképében, s erre egy nagy élmény hatására jött rá.

Végeredményben minden ember életének története a teremtő Isten és az ember által teremtett isten nagy birkózásának története. Az emberré válás és az elembertelenedés arányosan mutatkozik meg abban, hogy mennyire kerül fölénybe életünkben a teremtő Isten, vagy az általunk teremtett isten.

Mózes I. könyvének 1. fejezetét így kezdeném: Kezdetben teremtette az ember az istent. Saját képére és hasonlatosságára teremtette őt. Belélehelte fájdalmainak, aggodalmainak, versengéseinek, gyűlöletének, haragjának, igazságérzetének lehetőségét, s így lett az Isten élőlényé az ember számára.

A teremtő Isten először prófétái által próbálta korigálni az ember által teremtett istenképet, több-kevesebb sikerrel. Végül, s ezt nevezzük az idők teljességének, saját Fiát küldte el, hogy általa elmondja és megmu-

tassa az embernek, milyen is valójában Ő.

Amikor aztán Jézussal megjelent a földön a tökéletes ember, vagy úgy is mondhatnám, hogy az Isten, akkor – eltekintve az első három századtól – látszatra, rövid távon úgy tűnt, hogy nem történt semmi. Az emberek ugyanúgy ettek, ittak, mulattak, keseregtek, szerettek és gyűlöltek, raboltak és gyilkoltak, hadakoztak és éheztek, gazdagodtak és szegényedtek, mint azelőtt. Valójában azonban Jézus megjelenésével szükségszerűen kezdetét vette az ateizmus. Jézus végképp kihúzta a talajt az ember által teremtett isten lába alól, és már csak idő kérdése lett, hogy mikor lesznek nyilvánvalóan, sőt tüntetően ateisták azok, akik nem hajlandóak félretenni saját isteneiket.

Kicsit hosszúnak tűnik nekünk a kétezer év. De ha ahhoz a pár millióhoz viszonyítjuk, ami azt megelőzte, nem több, mint egy virág elszáradásának ideje, amelyet kiteptek a talajból. Hát így vette el az Isten Báránya a világ bűneit: saját megjelenésével elvágta bálványai életgyökerét. E pillanattól kezdve mindazok, akik nem a jobbat és igazabbat, nem az emberibbet és boldogítóbbat, hanem saját igazukat akarják, azok előbb-utóbb vagy ateistákká válnak, vagy másokat segítenek erre az útra, még akkor is, ha irgalmasság helyett egész életüket az istentiszteletek és áldozatbemutatók végzésére szentelik.

Az élet-átalakítást előidéző gondolkodás-átalakítás, amelyre az ember Krisztus mindenekelőtt felszólít, kettős irányban lehetséges. Vagy elindul abba az irányba: „Milyen jó az Isten”, vagy abba az irányba: „Milyen rossz vagyok én”. Az ember nem is volna megsérült természetű, ha nem a másodikat választotta volna.

Szent Tamás az örök boldogságot a szeretés és a látás egymást erősítésével érzékelteti: Meglátom Istent, mert szeretem, és mert látom, még jobban szeretem; mert jobban szeretem, jobban látom, és mert jobban látom, ez ismét növeli szeretetemet, ez pedig látásomat. Így látás és szeretés egyre növelik egymást, s ebben a szeretőlátó irányban végtelen a fejlődés útja, véget nem érő az élet.

Tudjuk viszont, hogy a mennyország már most a szívünkben van, és nem a halállal kezdődik. A halál nem tartalmi változást okoz, hanem csak látásbeli változást. Olyan ez, mintha azt mondanák valakinek: „Mérhetetlen értékű drágagyöngy van a nevedre letétbe helyezve a bankban, s ennek következtében határtalan folyószámlával rendelkez a boldogságodat illetően.” A halál után pedig odavisznek, és megmutatják neked: „Nézd, ez az a csodálatos, nevedre szóló drágagyöngy, ez maga a Szentlélek!” Biztos, hogy ámulni-bámulni fogsz a csodálkozástól, s ujjongva mondod majd: „Hű, milyen csodás!” De értsük meg: ez csak akkor lesz véglegesen a miénk, ha már most tényleg a miénk. Nem ott kapjuk meg. Ott majd meglátjuk, ha itt megkaptuk, és birtokoljuk.

Prohászka püspök atya mondja munkái 17. kötetének 215. oldalán: „Mert nem lehet valaki meggyőződve arról, hogy örökké él, anélkül hogy ne örülne.” Kissé lejjebb pedig így ír: „Ha valaki nem halad, azért nem halad, mert nincs kedve hozzá.”

Éppen a gondolkodás-átalakítás helytelen iránya vitt bennünket oda, hogy tartalmasabbnak érezzük időnket, ha saját hibáink boncolgatásával töltjük, mint a bennünk élő és működő Isten örömeivel. Lassan elmúlik már kétezer év azóta, hogy Jézus eljött, és sok keresztény még mindig úgy akar emberivé válni, hogy nem akar elszakadni a maga által teremtett, vagy inkább választott úttól, amely számára feltétlenül a jutasi őrmesterek mintájára formálja az Istent. Az ilyen isten fő vonása, hogy mindig követel, hogy olyan igényekkel lép fel, amelyek megvalósíthatatlanok. S az ember elindulva ezen az úton – mondván, hogy ez a jézusi út – minden nap minden órájában vigyázzba kell, hogy álljon, mert az ő istene olyan, aki állandóan lemér, s mindig olyan elvárásai vannak, amelyeknek mindig az a végük, hogy soha sincs megelégedve. Milyen iszonyatos embertelen apa az, aki csak elégedetlenül tud gyermekére nézni! – Kialakult egy olyan, ún. keresztény elit, illetve életszentség-modell, amelyet az önmagával való állandó elégedetlenség jellemez, s ebben a társágban az életszentség magasabb fokára csak a mazochisták juthatnak, akikről kimutatható, hogy már csecsemőkorukban sem szoptak pénteki napon, s huszonhat éves korukra legalább oda eljutottak, hogy vért köpjének, s közben rojtosra imádkozzák szájukat a legsötétebb bűnbánati imák állandó mormolásával.

Bánat nélkül nincs bocsánat. Ezt súlykolta belénk valami sötét erő, amely bűnben vergődő, de Isten arcát kereső tekintetünket mindenképpen önmagunk gonoszságára akarta irányítani. A valóság az, hogy öröm nélkül nincs bocsánat. Ezt már megtanulhattuk volna Júdás óta, akinek bánata igazán nem vonható kétségbe. Bánat nélkül nincs bűn! Bánat és bűn egy üdvé tartozik, mint a gyökértelenség és az elszáradás, mint a rothadó hús és a belőle áradó kibírhatatlan szag. Vagy narkotikumokba, vagy öngyilkosságba, vagy Jézushoz menekül vele az öröm nélkül élni nem tudó ember. Júdást a kárhozat fiává tette az önmaga fölötti ítélkezés. A tékozló fiút embertelenné tette önzése, tékozlása, bűne és bánata. Emberré azzá vált, hogy részesült Atyja örömeiben. Amíg a bűnömmel és bánatommal vagyok elfoglalva, addig nem vagyok sem birtoklója, sem megéleje, tehát nem vagyok jele Istennek.

Keresztelő János megmutatta az emberré válás útját, amikor ezt mondta: „Neki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem!” Ezt a sorrendet nem szabad megfordítani. Aki főleg azzal foglalkozik, hogy egyre kisebb legyen, annak nem lesz ideje Jézus növekedését szemlélni. A sötétség nem a sötétség, hanem a világosság növelésével csökkenthető. Beszélék olyan emberekkel, akik győtrődnek, mert nem képesek maguk fölé nőni, sem magukat elfogadni, s aztán beszélék olyan emberekkel, akik arról tesznek tanúságot, hogy mit tett életükben Isten a napokban is. Mint-ha az árnyékból a fénybe lépnek.

Ma is él Indiában, az egyik leprakórházban egy férfi, aki mindkét lábát elvesztette, s a kezeit is. Alig lát, csak az egyik szemével lát valami keveset. De... mindig énekel! Ha valakit operálni kell, a műtét előtt már ott van a tolókosiján, s vigasztalja, imádkozik vele. Mérhetetlenül boldog. A napokban ketten jártak Magyarországon olyanok, akik beszéltek ezzel az emberrel. Ezek mondták róla a következőket. Ennek az embernek valamikor nagy gyára volt. Amikor észrevette a leprafoltot az egyik vállán, el akarta rejteni. De a felesége, a gyerekei észrevették. Egy napon arra ébredt, hogy ezek nincsenek sehol. Azóta sem látta őket. Barátai is elhagyták, üzlete tönkrement. Az utcán, átvágott erőkkel találtak rá Jézusnak elkötelezett, szerető szívű emberek. Ez az ember nem értette, hogy miért ápolják, pátyolgatják ingyen őt, a muzulmánt. Megkérdezte, s elmondták neki, hogy azért, mert Jézus benne él. Akkor is, ha nincs keze és

lába. Ebből megértette, hogy ha ezek az emberek ennyire örülnek, hogy Jézus benne él, s hogy azt sem tudják, hogyan szeressék, akkor mennyivel inkább kell neki örülnie ennek! Mióta erre rádöbbsent, azóta boldog. Hálálkodik a leprájáért, mert bár igaz, hogy kezét, lábát elvesztette, de megnyerte az életet.

Én is megnyertem az életet. Benem is él Jézus. Bár van kezem-lábam, de ezek nem akadályozhatnak meg abban, hogy szót fogadjak Jézusnak, és örüljek annak, hogy nevem föl van írva a mennyben. Jézus nem engedte, hogy hangulatú degradáljuk az ő bennünk lévő örömet, s ezért tesz különbséget a megverték, üldözöttek soraiban. Ohozza azok tartoznak, akiket az ilyen körülmények között is az öröm és ujjongás jellemez. Ez nemcsak nem hangulat, de nem is karakter kérdése. Mint ahogyan nem kell külön hangulat vagy karakter ahhoz, hogy egy anya átélje a fia autóbalesetéről kapott hírt, vagy hogy valaki átélje a kihúzott főnyereményről szóló hírt, úgy a Szentlélek, a bankban nevenre bent lévő DRÁGAGYÖNGY valósága sem lehet hangulat vagy karakter kérdése számomra.

Minél komolyabban kezdi venni valaki Jézust, annál kevésbé kezdi komolyan venni önmagát, körülményeit. Abból, hogy ő halálosan komolyan vett bennünket, a szeretet jézusi logikája szerint nem az következik, hogy mi is vegyük komolyan magunkat, hanem az, hogy őt vegyük halálosan komolyan.

A nyereség fölötti örömet nem csökkenti a verejtékes munka hiánya. Sőt. Talán a fizetés azért is nem okoz akkora örömet, mert megoldoztam érte. Ha az utcán találnék akkora pénzösszeget, mint amekkora fizetést szoktam kapni, bizonyára nagyobb örömet élnék át, mint a fizetésekor kézhez kapott boríték láttán.

Tudom, hogy mi a különbség az Alfa Romeo és a talicska között. De ha az Alfa Romeo nincs megolajozva, akkor abban minden nyikorog, s nem lehet használni. Ha a talicska meg van olajozva, akkor az nagyszerűen szuperál. Nem akarom Alfa Romeónkat leváltani talicskára. Isten ments! De szeretném, ha Alfa Romeónkat megolajoznánk. S nem szabad szégyellnünk, hogy ugyanazt az olajat kell használnunk hozzá, amit mások talicskájukhoz használnak. Az öröm olaját.

Új pünkösöd? c. könyvének 62-63. oldalán Suenens bíboros a következőképpen írja le az öröm olajának megszerzését. „A tiszta hitben való közeledésünket Isten felé ahhoz az utazóhoz hasonlítanám, aki téli éjsza-

kán egy útkanyarulatnál magában álló, fényben úszó kis házat pillant meg. A küszöbre érve égő, pattogó, szikrázó fahasábokat pillant meg az üvegajtón át. Sejtí ebből a tűzhely átható melegét, de mindaddig nem érzi, míg odakint marad a hidegben és szélben, pusztá megfigyelőként. Kell tehát, hogy belépjen a ház belsejébe. Nem mintha méltó lenne rá, hanem mert Isten állandóan hívja, és ég a vágytól, hogy közölje magát vele. Ennek érdekében zörgetni kell. Ez az ő együttműködése. Jézus azt mondta nekünk, hogy zörgessünk, de nem mondta, hányszor. Mindig újra kell kezdeni. De mindenekelőtt arra van szükség, hogy mindenki tudja: várják a tűznél, ő ennek a háznak a fia, és nem szerezhet nagyobb örömet Istennel, mint ha elfogadja meghívását... Ő mindegyikünket arra hív, hogy már idelelni megtapasztaljuk bizalmas bensőségét, hiszen éppen erre a találkozásra teremtett. És ha egyszer az utas beljebb került, minden megváltozik. A tűzhely izzó, fényes lángja elébe lobbán; a meleg beburkolja, belérad: arca megvilágosodik fénytől; feléje nyújtja két kezét, görcsbe merevedett tagjai feloldódnak. Valami ozmózis jön létre, a láng sugárzása, fénye a mélyébe hatol. Képe ez az istenélménynek, amit megtapasztal az ember, ha hagyja, hogy Isten eláraszsa, és lénye tudatos és tudattalan részét egyaránt odatárja e jelenléti sugárzásának. Új élet támad benne. Szent Pál kiáltása valósul meg újra: „Élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem” (Gal 2,20). Az ember nincs többé egyedül. Érti, hogy a Lélek vezet: egész élete Vele kapcsolatban játszódik le. Maga Isten mint befogadó otthon, világosság, melegség alakítja át életét, és közli vele sugárzását. Ha az ember enged, hogy Isten megragadja, akkor emberi élete tűzzé válik... a Lélek tüze táplálja. Nem erről a tűzről beszélt-e Jézus: „Tűzet jöttem hozni a földre” (Lk 12,49)? Ilyen a Szentlélek megtapasztalása. Egyedül ő tudja igazán megújítani a föld színét.” Eddig a Suenens-idézet.

Egy édesapa, éppen az, aki a leprás muszlim történetét elmondta, saját életének egy kedves epizódjával mutatott rá a számunkra oly nélkülözhetetlen olajra, örömünk forrására. Egy alkalommal kint állt házának teraszán, s látta, hogy kicsiny gyermeke az udvaron játékkunyhót akar építeni farönkökből. Van azonban ott egy farönk, amely nagyon nehéznek bizonyul, s a gyerek hiába erőlködik, nem tudja odább gurítani. Az apa erre oda kiált: „Te nem használod az egész erődöt!” A gyerek még jobban neki-

rugaszkodik, de csak nem megy. Az apa ismét ezt mondja: „Mondtam, hogy nem használod az egész erődöt!” „De apa” – mondja a gyerek –, „nekem már nincs több erőm!” – „Hát én?” – kérdezi az apa. – „Az én erőm a te erőd is.” – „Gyere apa!” – mondja a gyerek, s ketten már könnyen tovább tudják vinni a farönköt.

Isten minden gyermekének hallania kellene szívében a Szentlélek szavát: „Az én erőm a te erőd is!”

Jézus örömhíre az emberré válás után nem fejeződött be Jézus mennybemenetelével. „Maradjatok a városban, amíg erő nem tölt el a magasból titeket” – mondotta Jézus. A Nagy Konstantin-i fordulat nem Jézus tanítását változtatta meg (ez később következett be), hanem Pünkösd örömtől oldotta el azt. E nélkül az olaj nélkül a legtökéletesebben megfogalmazott Krisztus-kép is embertelenül viaszgáttá válik.

Jézus útján nem azok járnak, akiket sajnálnak, még csak azok sem, akiket csodálnak, hanem azok, akiket irigyelnek. Mert a jézusi tudomány nem a meghaláshoz kell, hanem az örömteli élethez. Csak annak szabad meghalni bennünk, ami nem tud átítatódni a Jézustól kapott örök élet örömeivel. Ő nem azért jött el, hogy keresztre kerüljön, s nem azért ment el, hogy aztán mi kerüljünk keresztre. Ő azért jött, hogy az öröm nélkül emberségesen élni nem tudó ember az ő örömeinek legyen megéltje még akkor is, ha történetesen szurokba mártják vagy roston piritják, vagy éppen a vadállatok elé dobják Jézushoz tartozása miatt. Jézus ígéretet tett, hogy halála és feltámadása után olyan örömet ad övéinek, amelyet senki és soha el nem vehet többé tőlük (Jn 16,22). E szövegrész nem a halál utánra vonatkozik. A 23. és 24. vers ezt ékesen igazolja.

Ha hősiességben akarjuk felvenni a versenyt a világ fiaival, akkor nem eredményeinkben, hanem gőgjükben fogunk osztozni velük. Íme, egy levél, amelyet egy amerikai egyetemi hallgató írt. Ez a fiú Mexikóban egy politikai áramlat követője lett. Ezzel a levéllel akarta megmagyarázni jégyesének, miért bontja fel kapcsolatukat. Íme, a levél:

„Mi viszonylag magas arányszámban járunk szerencsétlenül. Mi vagyunk azok, akiket lelőnek, felakasztanak, bekátrányoznak, lecsuknak, elárulnak, kigúnyolnak és kidobnak az állásunkból. Közülünk bizonyos százalék halálra vagy börtönbe jut. Szó szerint szegénységben élünk. Minden fillérünket, ami meghaladja az életfenntartásunkhoz legszükségesebb minimumot, átadjuk a pártnak.

Nekünk nincs időnk, sem pénzünk mozi- vagy hangverseny-látogatásra, vagy tisztességes otthonra, új kocsira. Minket fanatikusnak bélyegeznek. Azok is vagyunk! Életünk egyetlen nagy, mindent elhomályosító tényezője: a mozgalmunkért folyó harc.

Nekünk van életfilozófiánk, és ezt bármilyen nagy pénzüsszegért sem adjuk el. Igazságos ügyért harcolunk, és világos cél lebeg szemünk előtt. Saját kicsi énünket alárendeljük nagy mozgalmunknak, és ha személyes énünk a mozgalomnak alárendelten szenvedni látszik is, gazdagon kárpótol minket az a tudat, hogy közülünk minden egyes ember valami újat, igazit és jobbat ad az emberiségnek. Csak egy dolog van, amit halálosan komolyan veszek, és ez a mozgalmunk. Ez az életem, munkám, vallásom, hobbim, kincsem, feleségem, szerelmem, kenyerem, húsom. Nap-pal dolgozom érte, éjjel pedig álmodom róla.

Ez az elfoglaltság állandóan nő, és soha nem fogy. Ezért nem tartok meg semmiféle barátságot, szerelmi ügyet, még csak egy társalgást sem folytatok anélkül, hogy ezt a hatalmas célt kapcsolatba ne hozzam azzal, ami életemet irányítja és vezeti. Embereket, könyveket, eszméket és cselekvéseket aszerint ítélek meg, mennyire befolyásolják mozgalmunk célját, és hogyan foglalnak állást vele szemben. Voltam már börtönben is eszméimért, és ha szükséges, kész vagyok érte a kivégzőosztag elé állni.” – Hát eddig a levél.

A legkülönbözőbb eszmékért lehet hősies fokban lelkesedni, csak megfelelő alkat és töltet kell hozzá. De bensőséges, meleg, emberien örömteli boldogsághoz a Jézussal való kapcsolat személyes átélése szükséges. Ezért jobb nekünk, hogy bár ő elment, de a Szentlélek eljött, és el nem ment. Mert a Szentlélek van hivatva éltetni Jézus-kapcsolatunkat az idők végezetéig, s bizonyára utána is.

Egészséges közösségeknek olyan egyénekből kell összetevődniük, akik állapot szerű örömben élnek. Akik szeretik elmondani és meghallgatni azt, hogy mit tett velük és általuk a Lélek.

Jézus mondotta, hogy az igazak úgy fognak ragyogni e sötét világban, mint a csillagok a sötét éjszakában. Kik az igazak, a *dikaioszok*, az Istennek tetszők? Azok, akiknek Isten a szó szoros értelmében TETSZIK! Tehát AKIK ISTENNEK ÖRÜLNEK!!!

Dombi Ferenc

Forrás: Karácsonyi Ajándék, 1980/3